

Topika v současném právním myšlení

Lukáš Hlouch

KPT PrF MU, Brno

Kořeny topického myšlení

- Aristotelés – Topiky
  - Součást „Organon“
  - Nauka o pravděpodobnostním odůvodňování úsudků
  - Ústředním mechanismem je dialektika (dialogos) – dialektický problém (pro a proti)
  - **Topoi** – hledisko, které umožňuje učinit si o problému dialektický soud
  - - východisko k položení otázek

Topika v právním myšlení

- Jedna z disciplín či směrů vytvářející teorii právní argumentace
- Úzké vazby s rétorikou a diskursivními teoriemi – rozdíly nejsou zcela jasné
- Vztah s právní hermeneutikou – podrobněji*
- Tzv. topicko-rétorické pojetí právní argumentace (Weinberger)

Topika v právním myšlení

- Topoi jsou různá hlediska, která slouží jako argumenty pro zvolené řešení
- Nekonečný charakter rozpracování problému – vždy jsou možná další hlediska(Larenz, s. 124)
  - Bezproblémové pro vědecký diskurs, ale co praxe?
  - Soudce musí dojít ke konečnému řešení – kdy se má dialog přerušit?

Topika v právním myšlení

- Uspořádání topoi do určitých vazeb – podle systematiky právní vědy a právního systému (souvislostní působení)
- Rozlišení vnitřní a vnější systematiky:
  - Za topoi se obvykle spíše označují elementy tzv. vnitřní systematiky (zájmy, principy, hodnoty) – jde o obecná hlediska, nikoliv zvláštní

Topika v právním myšlení

- Dva úkoly topiky:
  - Otázka pojetí právního argumentu
    - Jak chápeme právní argument?
  - Otázka struktury právní argumentace
    - Argument – dokazovaná teze (probandum/objekt)
    - Argumentační řetězec a pravidla jeho tvorby
    - Lze celý právní řád popsat jako katalog topoi? (Zippelius)

Renesance topického myšlení – jurisprudence 20. století

- Nástup nových teorií právní argumentace po II. světové válce – tzv. nové teorie
- založeny na návratu k antické moudrosti - umění vedení sporu, diskuse, sokratovsko-platónský dialog
- nová rétorika (Ch. Perelman), nová právní hermeneutika (J. Esser), právní topika (T. Viehweg)

Renesance topického myšlení – jurisprudence 20. století

- Otázka platnosti argumentačního závěru, ale také otázka metody argumentace s ohledem na strukturu právního argumentu (vnitřní x vnější stránka), důraz na adresáta (auditorium)
- Topik und Jurisprudenz (Theodor Viehweg)
  - analýza Aristotelovy a Ciceronovy topiky, středověké školy (mos italicus)
  - topika je jádrem rétoriky, rétorika je základní disciplínou právního vzdělávání
  - je založena na problémovém a systémovém myšlení

Renesance topického myšlení – jurisprudence 20. století

- Právnícké topoi
  - Argumenty, které se vztahují k řešení právních problémů a u nichž lze počítat s obecným konsensem (consensus omnium)
  - Mohou vystupovat v různé podobě
  - Příklady právníckých topoi
  - Nejobecnější : obdoba, různost, zásady výkladu... (shodné pro jakoukoliv diskusi)
    - vychází z aristotelovské topiky

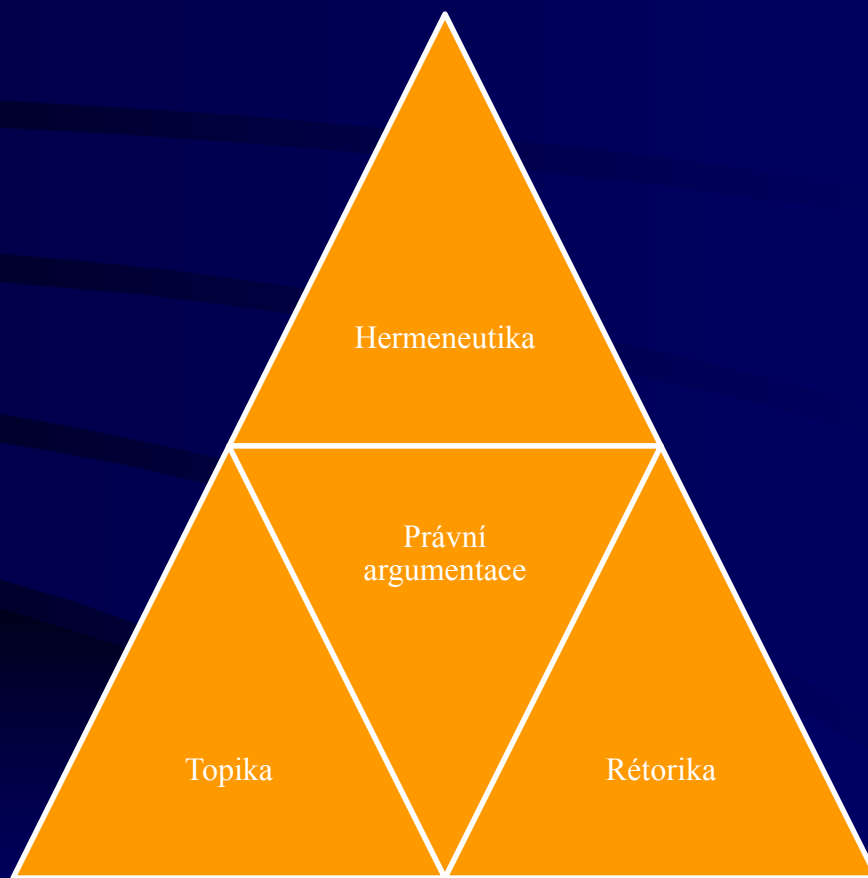
Renesance topického myšlení – jurisprudence 20. století

- zájmy (kupř. veřejný zájem), základní principy jednotlivých segmentů právního řádu (ochrana dobré víry), hodnota (obecné blaho, soukromý majetek)
  - Larenz: juristická topika vzbudila velkou pozornost a velkou kritiku (Weinberger, Zippelius atd.)
  - Pracuje s představou praktického právníckého usuzování, ale schází jí metoda řazení topoi a test správnosti
  - Jen katalog právně použitelných důvodů nestačí – co s ním?

Renesance topického myšlení – jurisprudence 20. století

- Katalogy topoi podle přiléhavosti k problému
  - I. úroveň – libovolná vazba k problému
  - II. úroveň – úzká vazba k problému
  - Katalogy je možno uspořádat podle různých kritérií
- Praktická využitelnost topiky
  - Ad první úkol – otázka uchopení právního argumentu
  - Ad druhý úkol – otázka představy argumentačního řetězce

Vztah hermeneutiky, topiky a rétoriky

Vztah hermeneutiky, topiky a rétoriky

- V poslední době se hledají v německé teorii průniky topiky a hermeneutiky a diskursivních teorií
- Podobenství s cestováním:
  - Hermeneutika = CESTA (hermeneutická spirála)
  - Topika = MAPA (loci communes/speciales)
  - Rétorika = DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY (figury a styly)

Závěr

- Praktická využitelnost topiky – tvorba tzv. myšlenkových map (případové myšlení)
  - Propojení faktů případu a vnitřní systematiky právního řádu skrze topickou úvahu – definici rozhodných právních hledisek posouzení případu
  - Samotný popis normativních právních entit jako topoi není podstatný
  - Význam topiky ve vědecké a praktické právní argumentaci se liší